

Er de unge værre, end da de sidst var værst?

SOCIALT ARBEJDE MED UDSATTE UNGE

AF BENNY LIHME (REDAKTØR)

AKADEMISK FORLAG, 2013.

325 sider. Pris 369 kr.

Spørgsmålet stilles retorisk af Benny Lihme i bogens første kapitel, der handler om socialt arbejde som integration - historisk set. Svaret på spørgsmålet er ja, med det forbehold, at de betingelser, de unge har i dag, er helt anderledes end for 50 eller 100 år siden, og det gør sammenligning meningsløst. Det væsentlige spørgsmål, der skal stilles, er, hvordan de unge er i forhold til deres tid. Hvis man agter at forandre på nogle af de unge, må man først og fremmest have kendskab til konteksten og de betingelser, der er for unge generelt.

I øvrigt er Lihmes indledende kapitel en fornøjelse at læse, når man selv har været en del af den tid, han beskriver. Det er lidt af samme fryd, man kan opleve på Arbejdermuseet, når interiøret pludseligt er en tro kopi af noget, som man selv har stået midt i engang.

Lihme tager udgangspunkt i den tid, hvor de utilpassede unge kom fra Jylland, havde anderumpehår og hængte ud på gadehjørner, som af en eller anden grund var arnesteder for alskens uantagelig adfærd. Det var de tider, hvor ordene 'trækkerdreng' og 'børnelokker' fik det til at løbe koldt ned af ryggen på

pæne folk, for hvem alt, der havde med homofili at gøre, var tabu, og alt, der vedrørte sex, var omgivet af tavshed. Det var før Inge og Steen Hegeler fik 'Hvordan mor?' på hylderne på landets biblioteker.

Det er så godt at blive mindet om, at selv om alt er forandret, så er der ikke noget nyt i, at nogle grupper er utilpassede og ud til bens. Hvor ville det være fint, hvis vi kunne lære af det, således at vi ikke blev ved med at udstøde bestemte grupper af unge på en måde, så de får svært ved at integrere sig og dermed fristes til eller ligefrem skubbes ud i afvigende og kriminel adfærd.

Lihme trækker os ikke kun bagud i tiden, men også en tur over Atlanten, hvor synet på rockere - som dér kaldes bikere - er noget anderledes. Bikerne forbindes i høj grad med den amerikanske frihedsromantik og betragtes ikke kun - som herhjemme - som en flok forbrydere, men også som nogle, der lever den amerikanske drøm ud.

Det er også Lihme, der minder os om, at det sociale arbejde, der gøres i Danmark for at forhindre udviklingen af bander, næsten i alle tilfælde fokuserer på etniske grupper, endskønt de danske rockerbander hovedsagelig rekrutterer uden for ghettoerne.

Den danske interesse for banderne i USA, som bl.a. manifesterede sig ved, at Folketingets Retsud-

valg tog på studietur til Los Angeles i 2009 for at studere de amerikanske tiltag mod bander, kan forklares med, at man i Danmark forbinder bandeuvæsenet med en amerikanisering af samfundet.

Det kan være rigtigt i den forstand, at den øgede ulighed, som følger med en liberal politik, vil forøge antallet af tabere, der gennem banderne søger den positive identitet og status, som de ikke kan få i samfundet.

Skønt de amerikanske forskere, som retsudvalget talte med på studieturen, alle understregede betydningen af tidlige indsatser mod bandedannelse, så er det i Danmark exitprogrammer og indsatser for unge helt op til 25 år, der dominerer. Så den generelle tilbøjelighed til at spørge eksperterne og siden blæse på svaret, har til en vis grad også gjort sig gældende her.

I bogens længste kapitel gennemgår Jannie Dyring det retlige grundlag, som det sociale arbejde med udsatte unge hviler på. Det forhold, at man i Danmark har valgt at arbejde med socialt udsatte unge ved hjælp af socialpolitik og uddannede professionelle, har medført, at der er en meget omfattende lovgivning på området. Nogle af lovene er formuleret således, at der er plads til forskellige tolkninger, men kapitlet behandler primært selve lovgivningen og ikke de mulige forståelser.

Den nyeste gevækst på den vidt forgrenede lovgivning er Barnets Reform fra 2011, som skal sikre, at børn med særlige behov får samme mulighed for personlig udvikling, sundhed og selvstændigt voksenliv som alle andre. Støtten til dem skal være tidlig og helhedsorienteret, lægge vægt på forebyggelse og helst foregå i nærmiljøet. Så vidt muligt skal familien inddrages i forløbet. I kapitlet kan man også læse om mulige sanktioner i forhold til familier eller unge.

Cecilie Moesby-Jensen og Helle Schellerup Nielsen behandler først problematikken om, at man som socialarbejder både skal udøve magt, håndtere følelser og kunne indtryksregulere, dvs. gøre 'gode miner til slet spil'. De ser derefter på, hvordan to forskellige socialfaglige metoder bruges og virker. Det drejer sig om Integrated Children's System, som efter deres mening kræver mere integration mellem forskning og praksis, og Signs of Safety, der fungerer mere dynamisk, fordi medarbejdere har mulighed for individuelt at tilpasse de anvendelige dele af metoden.

Hanne Warming og Michael Christensen skriver om vanskelighederne ved at etablere et tillidsforhold til de unge med særlige problemer. Erfaringsmæssigt skal tilliden etableres ved kontinuerlig kontakt med samme socialarbejder, ofte lidt på trods af de unges gentagne svigt. Indførelsen af New Public Management (NPM) har yderligere vanskeliggjort opbygningen af tillidsforhold, fordi de mange reformer og moderniseringer i offentlige forvaltninger rettet mod effektivisering er tidsrøvende og ofte ødelægger kontinuiteten.

Det er overordnet set sært, at man stadig i mange kommuner er i gang med implementering af NPM samtidig med, at kritikken af metoden kommer flerstemmigt fra alle sider i samfundet. Hvorfor kan man ikke gøre op med metodens maniske kontroltrang, som stjæler tid fra ansigt-til-ansigts-relationer og forhindrer styrkelsen af det personlige ansvar?

Mette Bladt og John Andersen behandler det svære spørgsmål om, hvorvidt tilbuddet om socialfaglig hjælp til børn og unge i udvalgte kvarterer er med til at stigmatisere dem, eller om disse tilbud – som det er hensigten – medvirker til at give dem mere indflydelse på deres liv? Forfatterne mener, at politisk set liberale og neolibérale metoder, der ikke inddrager det samfundsmæssige aspekt og ikke lægger vægt på at forandre de samfundsmæssige uligheder, kan komme til at fastholde marginaliserede unge. For at tækkes målgruppen laves mange projekter omkring for eksempel rap, dans, kampsport eller video. Men når det kommer til stykket, så kan man hverken rappe, danse eller bokse sig ud af social ulighed og uretfærdighed. Så risikoen er, at disse unge forbindes med underholdende projekter, der ikke har meget med arbejdsmarkedet at gøre, og derved udgrænses endnu mere.

Ann-Karina Henriksen, Gyda Heding og Marie Johnsen skriver om det stigende antal piger, der markerer sig i det sociale liv ved at udøve vold over for andre, og funderer over, hvorvidt piger, der bruger vold, kræver en særlig socialpædagogisk praksis og behandling. Svaret på det spørgsmål er, at ganske vist indebærer kønsstereotyper, at pigevold opfattes som værre end vold begået af mænd, men det kræver ikke andre tiltag end vold i det hele taget gør. Man bør under alle omstændigheder forsøge at undgå positioner af afmagt i det sociale rum. Det er den bedste måde

at reducere vold på.

Klaus Goldschmidt Henriksen beskriver de betingelser, som kontaktpersoner for udsatte unge har for deres arbejde. Arbejdet er ensomt, og det kan gå ud over fagligheden, som trives bedst i fællesskabet. Desuden indebærer forskellige ansættelsesmetoder vidt forskellige arbejdsforhold. Med hensyn til kvalifikationer nævner Henriksen en lang række, som dog forekommer at være mere almennyttige end specifikke. At kunne hvile i sig selv, at være fleksibel, kreativ, opfindsom og robust tæller vist alle vegne. Hvis man oven i købet virker som en autentisk, helstøbt rollemodel og kan give kærlige skideballe, så skulle der være mulighed for gode resultater. Tættere kan man vel ikke komme et billede af den ideelle farmand!

Tea Torbenfeldt Bengtsson skriver om det sociale arbejde med unge på sikrede anstalter. Der er 8 sikrede institutioner i Danmark for unge mellem 12 og 18 år, og de fleste, som sidder der, er i varetægtssurrogat og venter på, at deres sag kommer for en dommer, noget der gennemsnitligt tager 2 måneder. Selv om ungdomskriminaliteten er faldet de senere år, er antallet af pladser øget til 145, fordi der politisk er flertal for et strengere respons. Bengtsson har i tre måneder fulgt de indsatte på daglig basis, og det er ud fra denne erfaring, hun beskriver de interneredes betingelser og reaktioner. De ser opholdet som en straf, og det socialfaglige arbejde er stærkt præget af modsætningen mellem støtte og kontrol.

John Hatting præsenterer overvejelser over den kriminelle lavalder og arbejdet med unge mellem 15 og 17 år i Kriminalforsorgen. Hatting peger på, at det nærmest er en ufravigelig regel i den vestlige verden, at man kan vinde et valg ved at love lavere skatter, strammere indvandring og hårdere straffe til kriminelle. Eksperters udsagn om den manglende hensigtsmæssighed af hårdere straffe får således ikke en chance.

Iveren for at behage vælgerne kan også forklare,

at den borgerlige regering nedsatte den kriminelle lavalder til 14 år i 2010, selv om eksperterne på området var enige om, at det var en ualmindeligt dårlig ide. Ved regeringsskiftet blev den kriminelle lavalder i øvrigt hævet til 15 år igen.

Det kan være en meget dårlig ide at indsætte unge i fængsler, fordi de kan danne sig et fastfrosset billede af samfundet som fjenden, og der er tale om ganske høj tilbagefaldsrate for de unge, der har siddet i fængsel. Når ambitionen er at bringe de unge i stand til at leve et kriminalitetsfrit liv, skal der stilles store krav til den socialfaglige indsats samtidig med, at tiden i fængsel skal være så kort som muligt.

Uanset uenigheden om den kriminelle lavalder kan man glæde sig over, at ungdomskriminaliteten har været støt faldende siden firserne.

Bogen er generelt særdeles velskrevet og vedkommende, men jeg vil gerne fremhæve psykolog Ida Kochs beretning om at være psykolog på Den gule Flyver, en institution i København, som særligt læseværdig. Eleverne på den Gule Flyver hader psykologer, så i udgangspunktet har Ida Koch en noget nær umulig opgave. Den løser hun med udsøgt tålmodighed. Hatten af for en professionel, der er så solidarisk med sine klienter, at hun er parat til at starte helt fra bunden og stille sig tvivlende over for sin egen hidtidige praksis og siden skrive så klokkeklart om det. Det er ikke så tit, man møder den dertil nødvendige ydmyghed og forandringsvillighed.

Så bogen lever ikke bare op til forfatterens ønske om at skabe en lærebog, bygget på bedste praksis, med en bred erhvervsrettet karakter, der henvender sig til de almene professionsbacheloruddannelser. Bogen strækker sig ud over det med mulighed for nyttige refleksioner, der kan baseres på de forskningsresultater og de erfaringer, som bogen fremlægger og behandler. ■

KAREN ELLEN SPANNOV
ETNOGRAF, MAG.ART., PH.D.